

A véleményjelölők udvariassági szerepéről

Dér Csilla (KRE)

Az előadás két magyar véleményjelölő diskurzusjelölő (*szerintem*, *azt hiszem*) pragmatikai funkcióit elemzi részletesen, elsősorban arra a kérdésre keresve a választ, hogy mennyiben járulnak hozzá az udvariasság kifejezéséhez, mennyiben tompítják vagy erősítik a vélemény, ellentmondás erejét, hogyan módosítják az arcfenyegető aktust.

Két, változatos írott és beszélt nyelvi műfajokat tartalmazó korpusz (MNSz2, BEA) anyagán vizsgáljuk e jelölők használatát a nem, a műfaj, a gazdagegységhez viszonyított pozíció, valamint a kifejtett vélemény jellege (értékelés, valószínűség stb.) mentén. A korpuszelemzést kérdőíves vizsgálat egészíti ki, amelyben anyanyelvi magyar beszélők attitűdjeit vizsgáljuk a kérdéses véleményjelölők különböző használati módjaival kapcsolatban.

Főbb hipotéziseink:

- 1) A jelölő pozíciója összefügg annak pragmatikai erejével: a kezdő és közbülső helyzet inkább erősíti, a záró pozíció viszont tompítja a vélemény, ill. egyet nem értés erejét (cf. Aijmer 1997).
- 2) Az előbbi a jelölőtől magától is függ: az *azt hiszem* kevésbé asszociálódik a határozott vélekedésekkel és konfrontációval, mint a *szerintem*.
- 3) A *szerintem* inkább kapcsolódik értékelést, az *azt hiszem* pedig valószínűséget, következtetést kifejező gazdagegységekhez, ami eredeti jelentésük sajátosságaival és történeti változásaikkal magyarázható.

Korpuszok

BEA = Magyar Spontán Beszéd Adatbázis. <http://beszeltnyelviadatbazis.nytud.hu/>

MNSz2 = Magyar Nemzeti Szövegtár 2. változat. <http://clara.nytud.hu/mnsz2-dev/>

Hivatkozások

Aijmer, Karin 1997. *I think* – an English modal particle. In: Swan, Toril – Westvik, Olaf J. (eds): *Modality in Germanic languages. Historical and comparative perspectives*. Berlin: Mouton de Gruyter. 1–47.

Brown, P. & Levinson, S. C. 1987. *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.

Dér, Csilla Ilona 2017. *Discourse markers out of the blue? The case of Hungarian szerintem 'I think; to my mind'*. Paper presented at the 15th International Pragmatics Conference. Belfast, 17. 07. 2017.

Koczogh H. V. 2012. *The effects of gender and social distance on the expression of verbal disagreement employed by Hungarian undergraduate students*. Doctoral dissertation. Debrecen: DE BTK.

Persson, Gunnar 1993. *Think* in a panchronic perspective. *Studia Neophilologica* 65 (1): 3–18.

Szili, Katalin 2002. *Hogyan is mondunk nemet magyarul? [How to say no in Hungarian]* *Magyar Nyelvőr* 126: 204–220. <http://nyelvor.c3.hu/period/1262/126207.pdf> [Downloaded: 07.02.2018]